

prikazi–recenzije

Reviews – Critiques

Frédéric Lenoir, *Filozofija želje: Živjeti u bljeskovima*. Zagreb: TIM press, 2024.

Francuski filozof, sociolog i povjesničar religija Frédéric Lenoir u svojoj knjizi *Filozofija želje: Živjeti u bljeskovima* istražuje složenu prirodu ljudske želje i njezinu ključnu ulogu u oblikovanju naših života. Djelo je objavljeno 2024. godine u izdanju TIM pressa. Knjiga *Filozofija želje: Živjeti u bljeskovima* sastoji se od tri velika poglavlja prožeta na 192 stranica: *Neutaživa žed; Kontrola želje; Živjeti u bljeskovima*.

U dalekom 17. stoljeću filozof Baruch Spinoza zapisao je misao: “Želja je sama bit čovjeka” (str. 7). Upravo tim riječima Frédéric Lenoir započinje svoj rad, usmjeravajući se na promišljanje o tome kakav bi život bio bez želja. Želja je ključni pojam u filozofiji, od antičkih vremena do suvremenih mislilaca, a Lenoir ju obrađuje iz perspektive etike, psihologije i duhovnosti. Želja se u filozofiji razmatra na različite načine — od Platona, koji je smatrao da želja treba biti vodena razumom, preko Spinoze, koji govori o želji kao suštini ljudskoga bića (*conatus*), pa do Schopenhauera, koji u želji vidi izvor patnje. Lenoir nastoji pronaći ravnotežu između prihvaćanja želja i njihove kontrole, naglašavajući važnost mudroga upravljanja vlastitim životnim težnjama.

Prvo poglavlje knjige *Neutaživa žed* sastoji se od sedam podpoglavlja koja se bave temeljnom ulogom želje u ljud-

skom životu. Autor ističe kako želja nije samo znak nedostatka, nego vitalna snaga koja nas potiče na stvaranje, ljubav i osobni razvoj. Polazeći od Platonove ideje o želji kao izrazu manjka, Lenoir ju promatra kroz filozofske, biološke, antropološke i sociološke perspektive. Poseban fokus stavlja na ulogu mozga — konkretno strijatuma — koji prirodno potiče stalnu težnju, što suvremeni mediji, reklame i društvene mreže često iskorištavaju. U kontekstu ljubavi, autor se oslanja na Platonovu *Gozbu*, gdje uspoređuje Aristofanovu priču o srodnim dušama s Diotiminim učenjem koje Sokrat prenosi. Prema Lenoirovu tumačenju, Diotimina ljubav nije posjedovanje, nego čežnja za onim što nam nedostaje. Citat “Ono što nemamo, ono što nismo, ono što nam nedostaje: to su predmeti žudnje i ljubavi” sažima tu filozofiju ljubavi kao duhovne težnje (str. 13). Lenoir povezuje ta filozofska promišljanja s otkrićima neuroznanosti, ističući ulogu dopamina u stvaranju nagona i ovisnosti. Nadalje, kroz teoriju mimetičke želje Renéa Girarda objašnjava zašto često žudimo za onim što žele drugi. Kombinirajući Freudovu psihoanalizu s biologijom, analizira seksualnu želju i njezinu složenu ulogu u oblikovanju identiteta i odnosa.

Poglavlje *Kontrola želje* otvara se Epikurovom mišlju: “Budimo zahvalni blaženoj prirodi koja je učinila da nužne stvari bude lako dosegnuti, a da teške stvari ne budu nužne!” (str. 77). U središtu je pitanje kako upravljati željama kako bismo živjeli ispunjeno. Želja, prema autoru, nije ni dobra ni loša — ona je pokretačka sila čiji ishod ovisi o smjeru u kojem ju usmjerimo. Kada slijedi našu pravu prirodu, donosi radost, a kada ne, vodi prema frustraciji i nesreći. Lenoir analizira kako su filozofi i religijske tradicije — od Aristotela i Epikura do stoika i budista — pokušavali oblikovati ili obuzdati želju putem razuma,

umjerenosti, discipline i duhovne prakse. Istražuje i suvremene pristupe nadahnute tim učenjima, poput apstinencije, posta, solidarnosti i jednostavnoga života kao odgovora na prekomjernu konzumaciju. Poglavlje poziva čitatelja na introspekciju i razlikovanje autentičnih želja od onih koje nameće društvo, naglašavajući da svjesno usmjeravanje vlastitih težnji može donijeti dublji osjećaj ispunjenja i unutarnjega mira.

U završnom dijelu knjige *Živjeti u bljeskovima* Frédéric Lenoir oslanja se na Spinozinu misao koja želju vidi ne kao nedostatak, nego kao temeljnu životnu snagu — *conatus*, poriv za opstankom i razvojem. Za Spinozu, želja je svjesni pokretač čovjekove biti, a cilj nije njezino potiskivanje, nego usmjeravanje prema pozitivnim afektima koji vode do trajne radosti. Lenoir tu ideju nadograđuje Nietzscheovim stavom da želju ne treba gušiti, nego ju oplemeniti višim osjećajima poput ljubavi i zahvalnosti. Slično tomu, Bergsonov koncept *élan vital* označava unutarnji kreativni impuls koji nas vodi prema ostvarenju vlastitoga potencijala. Jung i ostali mislioci koje autor spominje također podupiru ideju jačanja životne energije kroz autentičnost i stvaralaštvo. Posebno se razmatra preoblikovanje ljubavne želje kroz tri dimenzije ljubavi: *eros* (strastvena žudnja), *filia* (prijateljstvo) i *agape* (bezuwjetna ljubav). *Eros* često proizlazi iz unutarnje praznine, a *filia* i *agape* nude dublje, ispunjenije odnose. *Agape*, inspirirana biblijskim i duhovnim učenjima, stavlja ljubav i davanje u središte čovjekova postojanja. U tom duhu, Lenoir se osvrće na Isusa kao “Učitelja želje”, kako ga naziva Françoise Dolto, te na mistične tradicije poput sufizma, gdje se ljubav promatra kao jedinstvena veza sa svime što postoji. Zaključno, autor poziva na preusmjeravanje želja prema većoj povezanosti, autentičnosti i duhovnoj ispunjenosti.

Zaključni dio knjige poziva čitatelja na introspekciju — kako prepoznati, pročistiti i usmjeriti vlastite želje prema dubljoj radosti i ispunjenju. Želja se prikazuje kao dvosjekli mač: može biti izvor sreće i stvaralaštva, ali i patnje i ovisnosti. Lenoir uspješno spaja teoriju i praksu, postavljajući važna pitanja: Jesmo li gospodari svojih želja ili njihovi robovi? Možemo li ih pretvoriti u snagu koja nas vodi prema autentičnijem životu? Posebno su dojmljivi dijelovi koji razotkrivaju utjecaj medija, društvenih mreža i konzumerizma na oblikovanje naših težnji. Najinspirativniji dijelovi knjige dolaze iz filozofskih i duhovnih razmatranja — od Spinozina *conatusa*, preko Nietzscheove transmutacije nagona, do mističnoga traženja jedinstva i smisla. Lenoir ne nudi gotove odgovore, nego nas potiče da sami istražimo vlastite želje i vrijednosti, pozivajući na svjesniji i ispunjeniji život.

Filozofija želje: Živjeti u bljeskovima izuzetno je inspirativno i intelektualno poticajno djelo koje nas uči kako bolje razumjeti i usmjeriti vlastite težnje. Lenoir vješto balansira između filozofske dubine i pristupačnosti, čineći ovu knjigu korisnom za one koji su već upoznati s filozofijom, ali i za one koji tek počinju razmišljati o kompleksnosti ljudske želje. Knjiga nas podsjeća da je želja neizbježan dio ljudskoga postojanja, ali da njezina snaga može biti konstruktivna ili destruktivna — ovisno o tom kako ju usmjeravamo. Na kraju, Lenoir nas ostavlja s važnom porukom: istinsko ispunjenje ne dolazi iz neprekidnoga zadovoljavanja impulsa, nego iz prepoznavanja onoga što nas uistinu čini sretnima i povezanima sa sobom, drugima i svijetom.

Ivana Lalić Čičković